

Agatha Christie

ŽIVOTOPIS

*Jedinečná biografia kráľovnej detektívok,
čerpajúca z jej súkromných archívov*

JANET MORGAN

Agatha
Christie[®]

Agatha
Christie®
ŽIVOTOPIS

JANET MORGAN

slovar

Copyright © Janet Morgan 1984, 2017
Cover design Micaela Alcaino © HarperCollins Publishers Ltd. 2017
Cover photograph of Agatha Christie in 1922 © Christie Archive Trust
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2020
Translation © Katarína Bukovenová, Jana Bálíková 2020

Venované Sheile

Obsah

<i>Predslov</i>	9
<i>Úvod</i>	17
1. Millerovci, rodina	25
2. V súkromí a vlastným tempom	42
3. Majetok, s ktorým môžete naložiť, ako sa vám páči	52
4. Raz sa medzi nimi bude musieť rozhodnúť	63
5. Zmení celý váš život	78
6. Čakať je poriadne ťažké, ale všetko je pripravené	87
7. Hrozba, vražda a náhla smrť...	98
8. Prvotriedne! Skvelé! Pánečku!	109
9. Ďalšia, ktorú napíšem, bude už piata	129
10. Myslím, že sama nevie, kto je	148
11. Príšerných desať dní	159
12. Skutočne strata pamäte – o tom niet pochyb	171
13. Londýn – Paríž – Lausanne – Miláno – Benátky	185
14. Myšlienka, ktorá mi nikdy ani len nenapadla	217
15. Mŕtvolý a zdochliny	231
16. Po krásne súbežných koľajach	245
17. Všetko akoby sa dialo naraz	264
18. Iba prestávka	280
19. Taká menšia oslava...	298
20. Vykopávanie mŕtvych	318
21. Lesk a klam kaukliarskeho umenia	327
22. Budem si naplno užívať	347
23. Úloha nezúčastneného pozorovateľa	363
24. Ako film pustený odzadu	373
25. Obyčajná úspešná, usilovne pracujúca autorka	397
26. Myslím, že už to dlho nepotrvá a...	410
<i>Register</i>	429

Predslov

Túto spoluprácu nik neočakával.

V roku 1981 sa dcéra Agathy Christie Rosalind, manželka Anthonyho Hicksa, konečne nechala prehovoriť, aby vydavateľstvu Collins, ktoré vydávalo knihy jej matky, dala poverenie zostaviť životopisnú knihu a jej autorovi umožnila neobmedzený prístup k rodinným archívom. Pani Hicksová sa tomu roky bránila; tak ako jej matka sa nazdávala, že za spisovateľa by malo hovoriť dielo a kontext či motívy jeho tvorby sú pre čitateľov irelevantné. A tak ako jej matka, aj Rosalind si cenila súkromie; ak by sa narušilo, všetko, čo malo pre ňu cenu, by sa stalo verejným majetkom.

V prípade tak dobre a celosvetovo známej autorky ako Agatha Christie, mena, ktoré sa (na Rosalindino zdesenie) stalo *značkou*, bolo však nádejať sa, že dvere k nej ostanú navždy zamknuté, nerealistické. Napokon, Agatha Christie bola takou známou spisovateľkou, že jej prvá kniha pre vydavateľstvo Collins *Vražda Rogera Ackroyda* (*The Murder of Roger Ackroyd*) bola v roku 1934 spolu so Shakespearovou hrou *Ako sa vám páči* a novozákonnými *Evanjeliami* vybraná medzi prvé nahrávky kníh v Británii pre nevidiacich. Bolo jasné, že raz by niekto musel preniknúť dovnútra. Bude však toto rozhodnutie ešte na pani Hicksovej alebo ho odkáže svojmu synovi Mathewovi Prichardovi, jedinému vnukovi Agathy Christie?

Pani Hicksová chápala tichú dohodu medzi Agathou Christie a jej čitateľmi. Vážila si pohodlie, ktoré jej poskytovalo finančné zabezpečenie, a preto považovala za svoju povinnosť chrániť integritu matkinho diela, trávila hodiny korešpondenciou s agentmi a vydavateľmi, korektúrami, posudzovaním knižných obálok, filmových, televíznych a rozhlasových scenárov, opravovaním chýb v recenziách. Práva so sebou niesli zodpovednosť. Odmietala zaviazat sa nevkusným podobám komerčného zneužívania – napríklad žiadosti schváliť výrobu šálok s Poirotovými fúzmi –, príležitostnú poctu však povolila. (Istá pozoruhodná nikaragujská pamätná

známka zobrazuje malé sivé mozgové bunky Hercula Poirota, vynárajúce sa z temena jeho hlavy.) Najkrajnejšej invázii, autorizovanému životopisu, však húževnato odolávala.

Čo privedlo pani Hicksovú k zmene názoru? V roku 1979 preletela cez jej obranné opevnenie vymrštená bomba. Ostreľovanie a dobývanie pomocou často absurdných špekulatívnych životopisov, ktoré sa zameriavali najmä na epizódu z decembra 1926, keď pani Christie zmizla zo svojho domu v grófstve Surrey, trvalo roky. Ako neskôr vo *Vlastnom životopise* Agatha napísala, bola vyčerpaná po smrti matky a z následného vyprátavania jej domácnosti a rozrušená z priznania manžela Archieho, že miluje inú ženu. Jej útek, o ktorom sa v knihe nezmieňuje, bol únikom. O jedenásť dní ju našli v hoteli Hydropathic v meste Harrogate, kde jej totožnosť potvrdil jej manžel.

Kathleen Tynanová spracovala tento príbeh do podoby chytrého, i keď netaktného filmového scenára *Agatha* (1979). Zápletkou, založenou na senzačných novinových správach z roku 1926, bola teória, že svoje zmiznutie pani Christie zaranžovala tak, aby vyústilo do obvinenia z vraždy. Film naznačoval, že Agatha sa zamýšľala zabiť spôsobom, ktorý by uvrhol podozrenie na slečnu Neeleovú, ženu, do ktorej sa Archie zamiloval a neskôr sa s ňou oženil. Keby vtedy slečnu Neeleovú usvedčili z vraždy, bola by odsúdená na smrť obesením. Táto zlátanina – hmlisté rašeliniská, policajti v prilbách, parné lokomotívy, veľkolepý kúpeľný hotel, perlové náhrdelníky, štýlové klobúčiky *cloche* (v tvare zvona, pozn. prekl.), reportéri vykrikujúci texty telegramov a skvelé výkony Vanessy Redgraveovej ako Agathy a Dustina Hoffmana ako jej záchrancu – mala úspech. Taký veľký, až sa rodina obávala, že tomu celému ľudia začnú veriť.* Rosalindine námietky zosilneli. Verila v spravodlivé zaobchádzanie s ľuďmi a hnevala sa, že sa jej matka v období, keď bola očividne najzraniteľnejšou, stala terčom výsmechu bezcitných a bezohľadných ľudí. Rosalind požiadala o súdny zákaz uvádzania filmu. Žiadosť bola zamietnutá. Agatha Christie

* List anglického poeta Teda Hughesa v reakcii na neautorizovanú biografii svojej zosnulej manželky, spisovateľky Sylvie Plathovej, uverejnený v *The Times Literary Supplement* 24. apríla 1992 a znova publikovaný 6. januára 2017, opisuje podobné trápenie a frustráciu zo zlyhania, v tomto prípade dokonca akademičky, ktorá si nedokázala ani len predstaviť následky svojho neviazaného teoretizovania, pozn. aut.

zomrela ešte v roku 1976. Rodine pripomenuli anglické libelové právo: „Mŕtvym nejde ublížiť na cti.“

V tomto prípade nebolo treba brániť Agathinu povestí spisovateľky, ale ľudskej bytosti. Čo sa však v decembri 1926 stalo? Samotná Agatha vo *Vlastnom životopise*, ktorý písala v 50. a 60. rokoch minulého storočia, záhadu objasniť nedokázala – nebola toho schopná dokonca ani s pomocou psychiatrov –, Rosalind teda musela pátrať sama. Bola to neľahká úloha, najmä preto, že uplynulo toľko času. Rosalind mala len sedem rokov, keď jej matka počas jednej zimnej noci odišla z domu, ktorý sa krátko nato zaplnil policajtni. Záhradu obsadili novinári, za plotom sa tlačili zvedavé davy, služobníctvo bolo vystrašené a jej otec prenasledovaný. Päťdesiat rokov neexistovalo vysvetlenie. Chcela a zároveň nechcela ho poznať. Živí sú rovnako zraniteľní ako mŕtvi.

Sama to Rosalind dokázať nemohla. Potrebovala niekoho nezasväteného, s odstupom. Nevie, kto navrhol mňa. Domnievam sa, že to bol Rosalindin manžel, láskavý vzdelaný a zábavný Anthony Hicks. Poznal môj spôsob vyjadrovania, čítal články, ktoré som písala pre literárnu prílohu *Timesov*, a som presvedčená, že pochopil rolu dychtivej pozorovateľky a vnímavej žurnalistky, ktorú som zohrala, keď ma požiadali redigovať *Denníky* bývalého ministra vlády Richarda Crossmana. Tieto denníky, pripomínajúce labyrint, boli pôvodne diktované a sám Crossman ešte za svojho života prvý zväzok skrátil a usporiadal pre publikovanie. Mojou úlohou bolo okrem základných redakčných prác posúdiť pravdivosť jeho upravenej verzie, pričom nešlo ani tak o udalosti a ľudí, ktorých opisoval, ako o dojmy z nich, ktoré zaznamenal pomerne nedbanlivo. Čo sa týka neskorších zväzkov, pripravených na publikovanie po Crossmanovej smrti, zodpovednosť za oboje padla na mňa.

Nečakané spojenie. Skutočnosť, že táto vytúžená zákazka by mala byť zverená spisovateľke, ktorá nemala skúsenosti ani s písaním životopisov, ani detektívok, vyvolala prekvapenie a v niektorých kruhoch dokonca podráždenie. Pri spätnom pohľade si myslím, že to, v čo Agathina rodina dúfala, bolo jednoducho nájsť niekoho so zdravým úsudkom, kto zhromaždí a posúdi fakty – tak, ako by sa úzkostlivý pacient či účastník sporu zverili do rúk lekárovi alebo právnikovi.

Mala som o túto spoluprácu záujem, lebo napísať životopis mi pripadalo ako výzva. Snažiť sa zachytiť a zobraziť niečí život. Pochopiť nielen to,

čo mi povedia, ale aj prečo. Udržať kurz v silnom prúde. Spomenula som si na hrozivý výrok Philipa Williamsa, životopisca Hughu Gaitskella: „Počkajte, kým umrie vdova.“ V tomto prípade to bola stále veľmi živá dcéra. Mohli sme spolu síce uzavrieť dohodu, že do textu, ktorý som sa chystala publikovať, nebude zasahovať, no pokušenie ovplyvniť určité pasáže pre ňu muselo byť neodolateľné. Svoju úlohu tu zohráva aj skutočnosť, že keď Rosalind súhlasila s autorizovaným životopisom Agathy, bola v rovnakom veku ako jej matka, keď sa rozhodla *Vlastný životopis* napísať. Mal to byť Agathin život taký, ako ho videla sama Rosalind, pričom predvídala budúce verzie, s ktorými by nesúhlasila a možno by ich považovala za absurdné.

O nesmiernej posadnutosti, s akou sa o zmiznutie Agathy Christie zaujímal obrovské množstvo ľudí, som vtedy vôbec netušila. Ako dieťa som čítala jej detektívne príbehy v zeleno-pruhovaných brožúrach z vydavateľstva Penguin (a mala radšej Michaela Innesa) a predtým, ako som sa stretla s jej rodinou v Greenwayi v Devone, aby sme prebrali ponuku na napísanie životopisu, som si narýchlo prelistovala niekoľko jej románov a prečítala jej *Vlastný životopis*. Nemala som však potuchy, že na každom kroku narazím na zádrh. Na jej *zmiznutie*. Zmienila som sa o ňom nie preto, aby som naň upozornila, chcela som predovšetkým vysvetliť, čo viedlo pani Hicksovú k autorizovaniu životopisu, a tiež poukázať na to, že v širšom zhrnutí života Agathy Christie bola táto záležitosť pomerne bezvýznamnou.

Tento životopis obsahuje najdôkladnejšiu rekonštrukciu udalostí z decembra 1926 aj s následkami, akú som bola schopná zostaviť. Rosalindini priatelia a rodina ma varovali, aby som s ňou celú záležitosť nepreberala, pokiaľ nebudem vedieť, čo presne sa chcem spýtať. „Bude o tom hovoriť len raz.“ Tak tomu však nebolo. Počas mojej druhej návštevy a zároveň prvého dlhšieho pobytu v Greenwayi vytiahla Rosalind z kabelky list matkinej sekretárky a spoločníčky Carlo s opisom udalostí. Na stole bol čaj a za ním krb, v ktorom znepokojujúco blčalo. Zo strachu, že list viac neuvidím, som si ho s patričnou dávkou záujmu a nenútenosti prečítala a vložila do vrečka.

O niekoľko mesiacov som sa chystala toto obdobie Agathinho života vysvetliť, sledovať ju zo Surrey do Yorkshire a vložiť do kontextu to, čo sa jej stalo, s tým, čo bolo pred tým a po tom. Ako sa neskôr dočítate, niektorí z tých, ktorí pri tom vtedy boli, vrátane ľudí v hoteli Hydropathic

v Harrogate, sa už o svoje spomienky dokázali podeliť. Vyvrátili sme pretrvávajúce mýty, zvlášť údajnú odpoveď pani Christie reportérovi, ktorý ju na schodisku oslovil s otázkou, či je Agatha Christie: „Áno, ale stratila som pamäť.“ V rámci práce na tomto životopise som mala možnosť čítať neskrátený koncept memoárov zmieneného reportéra, kde pripustil, že rozhovor si vymyslel.

Novinárska kačica spôsobilá, že celé Agathino dobrodružstvo vyznelo ako podvod. Zvláštne, dnes znie Agathina údajná odpoveď autentickjšie. Za posledné polstoročie neuroveda vďaka vyspelej snímacej technológii pokročila, a tak sme sa o tom, ako pracuje pamäť a mozog, dozvedeli viac. To, čo Agathu postihlo, pripomína tzv. tranzitórnu globálnu amnéziu, ojedinelú epizódu, počas ktorej je osoba dezorientovaná, zostáva však bdelá, schopná vo všeobecnosti veci chápať a postarať sa o seba, ako napríklad nasadnúť na vlak či ubytovať sa v hoteli. Nové spomienky sa nevytvárajú, v pamäti zostáva desivé prázdno, neskôr sa však tí, ktorí amnéziu utrpeli, rozpomenú, kto sú, a spoznajú ľudí zo svojho okolia. V súčasnosti by daná fiktívna výmena slov s novinárom mohla byť slúžiť ako diagnóza.

Sama Agatha sa celé roky snažila zistiť, čo sa jej stalo. Tento životopis skúma jej návrat k téme zabudnutia a rozpamätania sa, ktorej sa venovala v detektívnych príbehoch a tiež románoch vydaných pod menom „Mary Westmacottová“. S pribúdajúcim vekom si od tohto nešťastného obdobia vytvorila čoraz väčší odstup. Vzhľadom na to, že sa zaujíkala o všetko nové, domnievam sa, že súčasný neurovedecký výskum by považovala za úžasný a pútavý. Keď som svoj opis Agathinho zmiznutia uverejnila po prvý raz, dúfala som, že bude pochopené ako to, čím skutočne bolo: ako extrémna reakcia na dlhodobý fyzický a emocionálny stres, šok, únik. Rovnako to vnímali aj Agathina rodina a priatelia, preto ho prijali s úľavou. Ukázalo sa však, že som priveľmi verila v zdravý rozum. Nezmysly o záhade Agathy Christie z roku 1926 sa píšú naďalej, romantická fikcia väčšinou racionálne vysvetlenie tromfne.

Pozrime sa na túto ranú drámu v porovnaní s ostatnými udalosťami v Agathinom dlhom živote. V tom čase ho mala viac ako polovicu stále pred sebou. Nasledovali ďalšie výzvy – vojna, neprítomnosť a strata ľudí, ktorých milovala, vážna finančná neistota – a napokon zadosťučinenie, že všetko zdolala. Najväčším prekvapením bola jej druhá svadba s archeológom Maxom Mallowanom. O pätnásť rokov mladší vedec a zručný vý-

skumník v teréne ju zaviedol do činorodého a fascinujúceho sveta. Ich práca na Blízkom východe v tridsiatych, štyridsiatych a päťdesiatych rokoch 20. storočia bola pre Agathu prvým skutočným partnerstvom, táborový život v púšti jej otvoril dvere do úplne odlišného domova.

Nové prostredie, pustá krajina a jasná obloha, kontrastné ročné obdobia, občasný hmotný nedostatok v domácnosti (ktorý sa naučila šikovne prekonávať) posilnili jej energiu a dôvtip. Cesty, ktoré počas týchto rokov podnikala medzi Anglickom a Irakom, Sýriou alebo Tureckom, jej poskytli materiál pre dva z jej najfarebistejších príbehov, *Smrť na Níle* a *Vražda v Orient exprese*. Bavila sa novými postavami, ako boli panovačné manželky vodcov expedícií – kategória, kam sama nikdy nezapadala –, ktorých tyranii voči mladým archeológom Agatha spozorovala, keď sa s Maxom zoznámila. Úvahy o dávných civilizáciách ju viedli k novým témam, napríklad v knihe *Vražda je zvyk* a divadelnej hre *Achnaton*. Počas týchto rokov vyvierajú na povrch Agathina veselá nálada a pobavená radosť zo života a nesú ju ďalším polstoročím.

Až v roku 1999, keď sa objavila veľkolepá výstava Charlotte Trümplerovej *Agatha Christie, Max Mallowan a Blízky východ*, som si uvedomila rozsah a význam Agathinho prínosu k archeologickému výskumu Blízkeho východu.* Názov výstavy, ktorej témou bol proces pátrania, prilákal širokú verejnosť. Jej obsah bol neodolateľný: pôsobivé zvukové a filmové ukážky, fotografie Agathy, ako sa v splývavých šatách, klobúku so širokým okrajom a pevných čizmách plahočí pieskom, Maxa, ako rozdeľuje odmeny zoradeným robotníkom, tiav, stanových táborov, západov slnka a vykopaných pokladov. Britské múzeum prispelo svojím nápadom a na nádvorie umiestnilo vozeň spoločnosti *Compagnie des Wagons-Lits* ako pripomienku Orient expresu.

Nápaditá a inovatívna, no ani v najmenšom ľahkovážna výstava, ako aj jej katalóg, vynikajúco ilustrovali prácu Mallowanových výprav počas jednotlivých období. Vedelo sa, že v Mallowanových táboroch vládla vďaka Agathinmu vedeniu domácnosti šťastná a produktívna atmosféra, že jej honoráre pomohli financovať expedície a neskôr dotovali novo založené

* Prvý raz inštalovaná v Ruhrlandsmuseum v Essene. *Agatha Christie und der Orient. Kriminalistik und Archäologie*, Scherz Verlag, (Bern), 1999; *Agatha Christie and Archaeology*, The British Museum Company Ltd, (London), 2001, pozn. aut.

profesorské miesto v odbore archeológie Blízkeho východu na Londýnskej univerzite. Jej podiel na ochrane pamiatok, dokumentácii a prezentácii nálezov však doteraz naplno uznaný nebol. Dnes už môžeme oceniť jej celkový prínos: od jemnej práce pri čistení hlinených tabuliek a vzácnych pokladov z nimrúdskej slonoviny po spôsob, ako ich najlepšie vystaviť a fotografovať.

Kniha spomienok *Porozprávaj mi, ako žijete* opisuje svet, ktorý si Agatha postupne zamilovala. Miesta, ktoré zobrazuje – Aleppo, Rakka, Nimrúd, Mosul, Palmyra –, sú dnes po sedemdesiatich rokoch znesvätené, ich obyvatelia vyhnaní, a čo je horšie, artefakty a archívy rozkradnuté, monumenty zničené. Mallowanovci by boli zdesení. Milovali obyvateľov Iraku a Sýrie a svoju prácu na tamojších náleziskách považovali za rovnako dôležitú ako Agathine knihy a hry doma. V istom ohľade sa kniha *Porozprávaj mi, ako žijete* môže zdať až znepokojujúco bezstarostná. Miestami vyznievajú Agathine pozorovania náboženských a kultúrnych rozdielov v porovnaní s nekonečným množstvom odlišností, ktorých sme si čoraz väčšmi vedomí, povrchné. Treba mať na pamäti, že knihu napísala ako dar pre Maxa, keď sa vrátil z vojny, ako nostalgickú spomienku, obraz života expedície, ktorý je v podstate súkromnej a domácej povahy.

To isté platilo o Agathe. Bola to ona, kto mal na starosti domy, ich zariadenie a plné vybavenie (nevyhnutnosťou bolo drevené sedadlo na záchode), zabezpečovala zásobovanie a dopravu, výber ošatenia a jeho udržiavanie, dozerala na prípravu a spotrebu jedál a nápojov, teda: *Porozprávaj mi, ako žijete*. Na pozadí týchto okolností je opísaný každodenný život v podstate v ktorejkoľvek väčšej domácnosti: napätie medzi členmi manželovho tímu, rivalita a spory služobníctva, hrabivosť miestnych obyvateľov, nerovnováha vyvolaná náhlým príchodom ľudí z okolitého sveta. Tábory Mallowanovcov, známe pohodlím a nápaditými vymoženosťami, boli Agathinou domácnosťou. Kniha autorky, ktorá toho toľko písala o smrti, je plná radosti zo života.

Agatha mala rada blahobyť: knihy, hudbu, divadlo, obrazy, konverzáciu, domy a záhrady, výlety, rodinu a priateľov, chutné jedlá. Múdry, civilizovaný, veľkorysý spôsob života, naplnený humorom a dobrou náladou, dosiahnutý vďaka vynaloženému úsiliu. Kedysi som Agathu Christie považovala za podivnú, manipulatívnu, vynaliezavú strojkyňu rôznych spôsobov vraždy a podvodu. S odstupom času si uvedomujem, že môj verdikt

bol príliš prísny. Bola špičkovou profesionálkou, ktorá k odboru, o ktorom zistila, že je v ňom dobrá, pristupovala poctivo a pracovala s vďačnosťou, aby si zarobila na živobytie a súčasne seba aj svojich čitateľov pobavila. Ako hovorieval Max: „Na svete sú dva druhy ľudí – dámy a páni – a všetci pracujú, kým nepadnú.“ Možno to znie staromódne, ale v Agathinom prípade je tento opis pravdivý.

Janet Morgan
apríl 2017

Úvod

Agatha Christie si svoje súkromie cenila. Zriedkakedy poskytovala rozhovory a nikdy sa nepredvážala: „Prečo,“ pýtala sa, „by mali spisovatelia o tom, čo píšu, *hovorit*?“ Verila, že reputáciu by si mala získať prácou a jej želanie rodina, priatelia aj poradcovia rešpektovali. Serióznym analytikom jej tvorby ochotne napomáhali, držali si však odstup od tých, ktorí sa snažili pretriasať jej život. Napriek tomu vzniklo o Agathe Christie množstvo životopisov, vydaných v niekoľkých jazykoch. Niektoré nie sú ničím viac než fantazírovaním. Iné sa opierali o materiál z publikovaných zdrojov – novinových správ, recenzií, kníh, čo napísali ľudia, ktorí Agathu poznali alebo s ňou pracovali (hoci čím lepší známi boli, tým obozretnejšie sa vyjadrovali), – a čerpali z jej vlastných kníh, hier a básní, najmä zo spomienok na Sýriu v knihe *Porozprávaj mi, ako žijete*, jej *Vlastného životopisu* a úvah druhého manžela v knihe *Mallowanove memoáre*.

Zdalo sa, že v roku 1980 nastal čas popísať život Agathy Christie presne a dôkladne, a jej dcéra, pani Hicksová, ma vyzvala, aby som tak urobila. Nemalo podľa nej zmysel púšťať sa do práce bez slobodného prístupu ku všetkým matkiným dokumentom, ktoré by som smela použiť, ako uznám za vhodné. Táto kniha preto vychádza z listov, ktoré Agatha písala a dostávala, jej rukopisov a zápisníkov s náčrtom zápletiiek, albumov s fotografiami a výstrižkami, denníkov a adresárov, potvrdeniek a účtov, uchovaných ešte z čias pred narodením jej starých rodičov až doteraz. Názvy všetkých kapitol tvoria citáty prevzaté z týchto zdrojov.

Životopisci však neskúmajú len dokumenty. Bohaté množstvo informácií rovnako odhalili Agathine domy, záhrady, nábytok a majetok; jej rodina mi veľkoryso ku všetkému umožnila prístup, najmä do Greenwaya, jej domu v Devone. Tu, medzi knihami, ktoré čítala ako dieťa, uloženými v knižnici, kredencami s jej porcelánom a stromami, ktoré zasadila v záhrade, som napísala väčšinu knihy. Pán a pani Hicksovci boli prívetiví a ústre-

toví; najväčšiu láskavosť mi preukázali, keď životopis slovo za slovom niekoľkokrát prečítali, aby poukázali na faktické nepresnosti alebo doložili referencie, a nikdy mi na osobnosť či prácu Agathu Christie nepodsúvali svoj názor, akokoľvek odlišný od toho môjho. Životopisec by si nemohol priať viac a ja by som sa im na tomto mieste rada poďakovala.

V Greenwayi som sa prvýkrát stretla aj s Agathinou rodinou a priateľmi. Práve tam a neskôr i u nich doma mi o nej porozprávali viac. Zvlášť vďačná som jej vnukovi Mathewovi Prichardovi, jeho manželke Angele a ich deťom; pánovi Archibaldovi Christiemu a jeho manželke; synovi a neveste Agathinho prvého manžela Archieho a jeho manželky Nancy; manželke pána Cecilia Mallowana, pánovi Johnovi Mallowanovi s manželkou a pánovi Petrovi Mallowanovi s manželkou, rodine Agathinho druhého manžela Maxa. Rada by som sa poďakovala aj lady Mallowanovej, ktorá sa ešte ako slečna Barbara Parkerová prvá zoznámila s Agathou a Maxom na archeologických výpravách po Iraku a neskôr sa za Maxa vydala. Nielenže mi oboch opísala, ale veľmi dobre tiež objasnila ich prácu v Nimrúde. Agathini príbuzní otvorene odpovedali na množstvo otázok, ktoré som im kládla, a pozorne o nich premýšľali; bez váhania mi poskytli prístup k listom, dokumentom a predmetom, ktoré Agatha vlastnila, a uľahčili cestu k ďalším pamätníkom.

Okrem podivných chválenkárov (a tých bolo len zopár), sa ľudia, ktorí Agathu poznali, rozhovorom o nej s cudzími dosiaľ vyhýbali. Starí priatelia si spomienky nechávali pre seba, kolegovia z odboru a konzultanti sa v uverejňovaných príspevkoch obmedzili na zábavné historky o jej knihách a hrách a tí, ktorí pre ňu pracovali, hoci aj krátko alebo príležitostne, zachovali zväčša rovnakú mlčanlivosť ako akýkoľvek lekár, kňaz alebo právnik. Poznali ju ako osobu, nie ako fenomén; videli, ako sa vyhýbala publicite, a mali pre ňu pochopenie. Dvere k nim mi odomklo až heslo „autorizovaný životopisec“. Vďaka tomu mi Agathini priatelia a známi venovali čas, zdieľali so mnou spomienky i korešpondenciu. Ďalší, čo Agathu Christie osobne nepoznali, ale zaujímali sa o jej prácu a osobnosť, mi ukázali nové pramene a poskytli odborné rady. Z týchto rozpomienok a úvah som poskladala portrét Agathy Christie a rada by som sa poďakovala všetkým, ktorí sa na jeho tvorbe podieľali: manželke pána Edwarda Allena; Jeffreyemu Andrewsovi; Tomovi Aylingovi s manželkou; Larrymu Bachmannovi; Williamovi W. Baxterovi; Dr. Richardovi Barnettovi s manželkou; pani J. Barrettovej; ctihodnej manželke Guya

Beauchampa; Guildfordovi Bellovi; sirovi Isaiahovi Berlinovi; pani Connie Bessieovej; slečne Kathleen Birdovej; manželke pána Anthonyho Booseyho; zosnulému sirovi Jamesovi Bowkerovi; lady Bowkerovej; slečne Christianne Brandovej; Richardovi Buckmasterovi; Nigelovi Calderovi; slečne Elizabeth Callowovej; lady Campbell-Ordeovej; lady Camoysovej; sirovi Simonovi a lady Casselsovým; pani Rose Colesovej; lady Collinsovej; Edmundovi Corkovi; slečne Jill Corkovej; slečne Pat Corkovej; Denisovi Corkerymu; slečne Ann Disneyovej; seržantovi Durrantovi zo Surreyského policajného zboru; Jonathanovi Doddovi; Edwardovi Doddovi; Eiddonovi Edwardsovi; Michaelovi Evelynovi; pánovi Peterovi Flemingovi s manželkou; Anthonymu Flemingovi; Richardovi Fletcherovi; pánovi G. Gardnerovi s manželkou; sirovi Julianovi Gascoigneovi; manželke pána Raleigha Gilberta; Hughovi Goodsonovi; pani D. Gouldovej; pánovi Basilovi Grayovi s manželkou; slečne Deborah Greenepovej; pánovi Donaldovi Griggsovi s manželkou; Caroline Grocholskej; pani Gueritzovej; profesorovi Oliverovi Gurneymu s manželkou; pánovi C. Hackforth-Jonesovi s manželkou; doktorovi Donaldovi Hardenovi; sirovi Peterovi a lady Haymanovcom; sirovi Williamovi a lady Hayterovcom; zosnulému sirovi Johnovi Hedgesovi; lady Hedgesovej; pani Diane Helbaekovej; zosnulej manželke Arthura Hicksa; brigádnemu generálovi Williamovi Hine-Haycockovi s manželkou; pani Daphne Honeyboneovej; pani Irene Hunterovej; pánovi Peterovi Hulinovi s manželkou; sirovi Geoffreymu Jacksonovi; manželke Franka Jamesa; Dennisovi Jossovi; Denisovi Kelynackovi; Jamesovi Kellymu; pánovi Rodneyemu Kannreutherovi a zosnulej pani Kannreutherovej; pánovi Austenovi Karkovi s manželkou; pánovi Arthurovi Kellasovi s manželkou; pánovi Richardovi Kindersleyemu s manželkou; sirovi Laurencovi a lady Kirwanovcom; Frankovi Lavinovi; Richardovi Ledbetterovi; pánovi Mauriceovi Lushovi s manželkou; zosnulej manželke Ernesta Mackintosha; Harveyemu McGregorovi QC; pánovi Richardovi Mallockovi s manželkou; pani M. Marcusovej; veliteľovi Georgeovi Martenovi a jeho ctihodnej manželke pani Martenovej; pánovi A. R. Maxwell-Hyslopovi s manželkou; ctihodnej manželke Johna Mildmay-Whitea; doktorovi Philipovi Mitchelmoreovi s manželkou; Charlesovi Monteithovi; Johnovi Murphymu; profesorovi Davidovi Oatesovi s manželkou; slečne Jennifer Oatesovej; slečne Dorothy Oldingovej; Jamesovi Patersonovi; S. Phelpsovi Plattovi mladšiemu; sirovi Johnovi Pope-Hennessymu;